

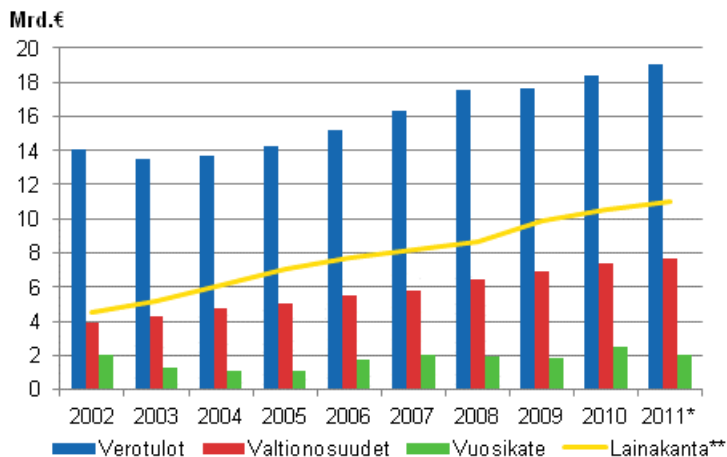
Kuntien ja kuntayhtymien talous ja toiminta

2011 ennakko

Kuntien yhteenlaskettu vuosikate heikkeni vuonna 2011

Tilastokeskuksen keräämien tilinpäätöstietojen mukaan kuntien yhteenlaskettu vuosikate heikkeni edellisestä vuodesta lähes 17 prosentilla, kun verorahoituksen lisäykset eivät riittäneet kompensoimaan toimintakatteen heikkenemistä ja rahoituskulujen nettolisäystä. Vuoden 2011 vuosikate on vielä kuitenkin parempi kuin vuonna 2009.

Kuntien verotulot, valtionosuudet, vuosikate ja lainakanta 2002–2011*

*) Ennakko / **) Sisältää kuntasektorin sisäiset lainat

Kuntien toimintakulut kasvoivat 5,3 prosenttia, joka vastasi 1,7 miljardia euroa. Menoista eniten kasvoivat jälleen palveluiden ostot, joiden lisäys selittyi suurimmaksi osaksi sekä palvelurakenteiden muutoksilla että palveluiden ulkoistamisilla. Verorahoitus kasvoi 942 miljoonalla eurolla, josta valtionosuudet kasvoivat 228 miljoonaa ja verotulot 714 miljoonaa euroa. Kuntien verotuloista eniten kasvoivat tuloverot, joissa kasvua edellisestä vuodesta oli 437 miljoonaa euroa. Myös kuntien osuus yhteisöveron tuotosta oli 245 miljoonaa euroa edellisvuotta suurempi.

Tilinpäätösten mukaan vuosikate riitti viime vuonna kattamaan kunnissa 118 prosenttia ja kuntayhtymissä 100 prosenttia poistoista. Investointien omahankintamenoista vuosikate kattoi kunnissa vain 62 prosenttia

ja kuntayhtymissä 66 prosenttia. Vuosikate riitti poistoihin 188 kunnassa. Jos vuosikate jää poistoja pienemmäksi, kunnan on otettava velkaa, myytävä omaisuuttaan tai vähennettävä toimintapääomaansa pitääkseen palvelujen tuotantovälineet toimintakunnossa. Investointien omahankintamenot voitiin kattaa vuosikatteella 85 kunnassa.

Tietoja kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätöksistä 2010 ja 2011*, miljoonaa euroa

	Kunnat			Kuntayhtymät		
	2010	2011*	Muutos, %	2010	2011*	Muutos, %
+ Toimintatuotot	8 324	8 776	5,4	11 085	11 697	5,5
- Toimintakulut	31 913	33 620	5,3	10 442	11 120	6,5
= Toimintakate	-23 589	-24 844	5,3	643	577	-10,2
+ Kunnan tulovero	15 769	16 205	2,8			
+ Kiinteistövero	1 169	1 202	2,8			
+ Osuus yhteisöveron tuotosta	1 413	1 658	17,4			
+ Muut verotulot	2	1	-18,1			
+ Valtionosuudet	7 433	7 661	3,1			
+ Rahoitustuotot	532	542	1,8	17	25	48,3
- Rahoituskulut	248	356	43,8	114	128	11,8
= Vuosikate	2 480	2 069	-16,6	545	474	-13,0
Poistot ja arvonalentumiset	1 706	1 755	2,9	450	474	5,3
Investointimenot yhteensä	3 721	3 587	-3,6	2 462	736	-70,1
Rahoitusosuudet investointimenoihin	240	230	-4,3	24	22	-11,8
Investointihyödykkeiden myyntituotot	2 384	703	-70,5	25	36	45,2
Antolainasaamisten lisäykset	1 342	357	-73,4	19	35	82,7
Antolainasaamisten vähennykset	186	256	38,1	2	2	40,2
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	1 827	1 765	-3,4	1 386	262	-81,1
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	1 159	1 321	14,0	120	111	-8,0
Rahavarat 31.12.	4 009	3 789	-5,5	750	745	-0,6
**Lainakanta 31.12.	10 519	11 003	4,6	2 357	2 499	6,0

*) Ennakko / **) Sisältää kuntasektorin sisäiset lainat

Investointeihin kunnat ja kuntayhtymät käyttivät vuonna 2011 reilut 4,3 miljardia euroa, joka on huomattavasti vähemmän kuin edellisenä vuonna. Vuoden 2010 poikkeuksellisen suuriin kuntayhtymien investointimenoihin ja kuntien investointihyödykkeiden myyntituloihin vaikuttivat suuret toimintojen siirrot kuntien ja kuntayhtymien välillä. Tästä syystä kuntayhtymien investointimenot ja kuntien investointihyödykkeiden myyntitulot laskivat molemmat noin 1,7 miljardilla eurolla edellisestä vuodesta. Kuntien ja kuntayhtymien investoinneista noin 23 % voitiin rahoittaa investointihyödykkeiden myynnillä ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla.

Kuntien lainakanta kasvoi edellisvuoteen verrattuna noin 483 miljoonalla, eli 4,6 prosentilla. Lainakanta oli asukasta kohden 2 037 euroa, kun se edellisvuonna oli 1 957 euroa. Rahavaroja kunnilla oli vuoden lopussa 701 euroa asukasta kohden. Kuntayhtymien lainakanta kasvoi noin 142 miljoonalla. Tiedot käyvät ilmi Tilastokeskuksen julkaisemasta kuntien ja kuntayhtymien taloustilaston ennakkotiedoista. Tilasto sisältää 336 kunnan ja 164 kuntayhtymän tiedot.

Sisällys

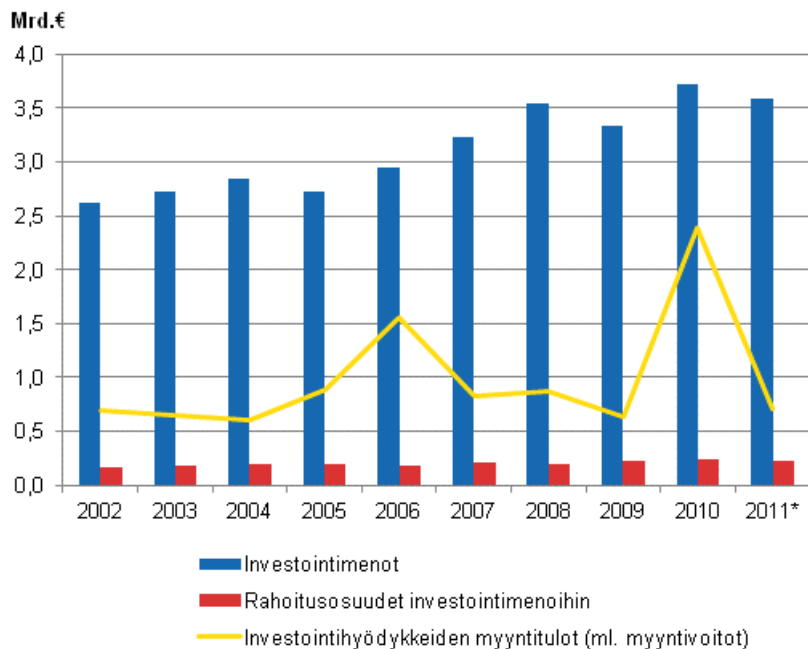
Kuviot

Liitekuviot

Liitekuvio 1. Kuntien investointimenot, rahoitusosuudet investointimenoihin ja investointihyödykkeiden myyntitulot 2002–2011*	4
Liitekuvio 2. Kuntayhtymien investointimenot, lainakanta ja vuosikate 2002–2011*	4
Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilaston laatuseloste 2011	5

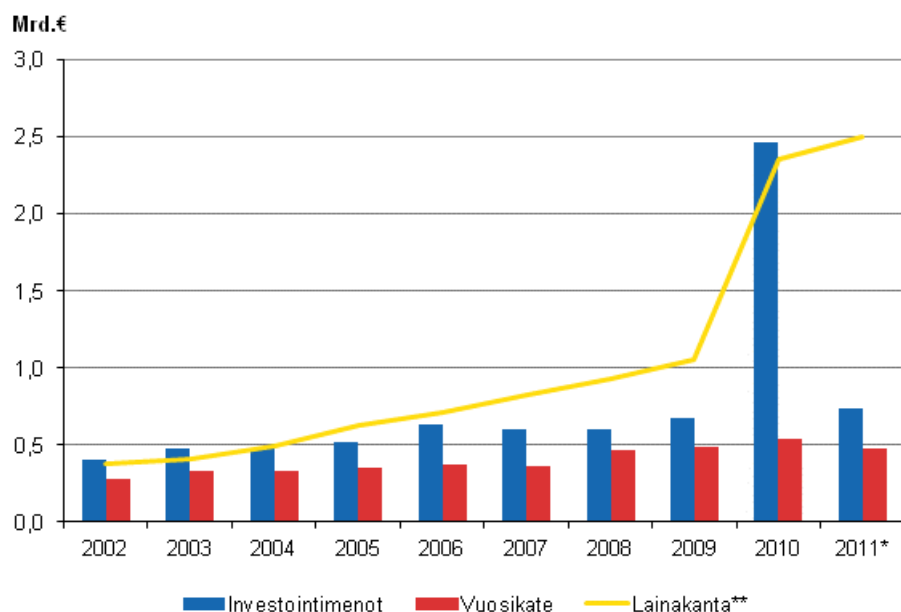
Liitekuviot

Liitekuvio 1. Kuntien investointimenot, rahoitusosuudet investointimenoihin ja investointihyödykkeiden myyntitulot 2002–2011*

*) Ennakko

Liitekuvio 2. Kuntayhtymien investointimenot, lainakanta ja vuosikate 2002–2011*

*) Ennakko / **) Sisältää kuntasektorin sisäiset lainat

Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilaston laatuseloste 2011

1. Tilastotietojen relevanssi

Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilasto sisältää tietoja kuntien ja kuntayhtymien menoista ja tuloista, varoista ja veloista sekä toiminnasta. Lisäksi tilasto sisältää asukasluku- ja verotustietoja sekä kuntien ja kuntayhtymien taloutta ja toimintaa kuvaavia tunnuslukuja. Tilastoon sisältyvät myös kuntien ja kuntayhtymien konsernitaseet.

Tilaston tietoja käytetään kuntien ja kuntayhtymien talouden seurantaan, kansantalouden tilinpidon ja rahoitustilinpidon laadintaan, kuntien ja kuntayhtymien valtionosuuksien määrittämiseen sekä mm. Euroopan Unionille tehtäviin selvityksiin.

Tilastokeskus kerää pääosan tiedoista suoraan kunnilta ja kuntayhtymiltä. Ahvenanmaan kuntia ja kuntayhtymiä koskevat tiedot kerää ja käsittelee Ålands statistik- och utredningsbyrå ja terveydenhuollon toimintatiedot Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL).

Keskeisiä ohjeita ja luokituksia tilaston kannalta ovat kirjanpitolautakunnan kuntajaoston kunnille ja kuntayhtymille antamat yleisohjeet (yleisohje kunnan ja kuntayhtymän tuloslaskelman laatimisesta, yleisohje kunnan ja kuntayhtymän rahoituslaskelman laatimisesta, yleisohje kunnan ja kuntayhtymän taseen laatimisesta, yleisohje kunnan ja kuntayhtymän konsernitilinpäätöksen laatimisesta, yleisohje kunnan ja kuntayhtymän suunnitelman mukaisista poistoista ja yleisohje kunnallisen liikelaitoksen kirjanpidollisesta käsittelystä), Suomen Kuntaliiton tililuettelomalli kunnille ja kuntayhtymille, Suomen Kuntaliiton julkaisema kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätösmalli, Suomen Kuntaliiton julkaisu ”Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilaston luokitukset” sekä Tilastokeskuksen sektoriluokitus.

Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeet ovat saatavissa pdf-muodossa Kunnat.net -palvelusta [www-osoitteesta](http://www.osoitteesta):

http://shop.kunnat.net/product_catalog.php?c=92

Suomen Kuntaliiton julkaisu ”Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilaston luokitukset 2012” löytyy osoitteesta:

http://shop.kunnat.net/download.php?filename=uploads/talousjatoim_luokituksetebook.pdf

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilasto on kaikki Suomen kunnat ja kuntayhtymät käsittävä kokonaistutkimus. Tilaston perusaineistona ovat kunnilta ja kuntayhtymiltä kootut tiedot niiden vuositilinpäätöksistä: tuloslaskelmien mukaisista tuotoista ja kuluista, rahoituslaskelmien mukaisista rahoituseristä, taseiden mukaisista varoista ja veloista 31.12., ns. kunnan liikelaitos mallia noudattavien laitosten erillistilinpäätöksistä, kunnan/kuntayhtymän konsernitaseesta sekä talousarvion toteutumisvertailuun pohjautuvat tiedot toimintamenoista ja -tuloista ja investointimenoista ja -tuloista tehtävittäin. Tilaston perusaineistoksi kerätään myös tietoja kuntien ja kuntayhtymien itse tuottamien, myymien ja ostamien palvelujen määristä.

Tilastokeskus kerää tilaston perustiedot kunnilta ja kuntayhtymiltä www-lomakkeilla. Tiedot on mahdollista antaa myös perinteisellä paperilomakkeella.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Tiedot kuntien ja kuntayhtymien tuloslaskelmista, rahoituslaskelmista, taseista, konsernitaseista ja ns. kunnan liikelaitosten tilinpäätöksistä kerätään kirjanpitolautakunnan kuntajaoston kunnille ja kuntayhtymille antamia sitovia tilinpäätöskaavoja noudattaen. Näiden tietojen luotettavuus on hyvä.

Kuntien ja kuntayhtymien tuloslaskelmista, rahoituslaskelmista ja taseista julkaistaan ennakkotietoja tilastovuotta seuraavan vuoden kesäkuussa. Nämä tiedot poikkeavat yleensä varsin vähän vuoden lopulla julkaistavista lopullisista tiedoista.

Tilastoa varten kerätään myös tietoja kuntien ja kuntayhtymien toimintamenojen ja -tulojen jakautumisesta tehtävittäin. Tehtäväkohtaiset tiedot kerätään meno- ja tulolajeittain eriteltyinä. Käytetty meno- ja tulolajiluokitus vastaa kuntien kirjanpidossa käytettyä luokitusta, joka taas perustuu kirjanpitolakiin ja kirjanpitolautakunnan kuntajaoston antamiin sitoviin ohjeisiin. Tältä osin tietojen luotettavuus on hyvä. Tehtäväluokitus perustuu Tilastokeskuksen ja Suomen Kuntaliiton antamaan ohjeeseen. Koska kuntien ja kuntayhtymien kirjanpidossaan käyttämä tehtäväluokitus riippuu kunnan/kuntayhtymän organisaatiosta eikä siten useinkaan noudata tilastoluokitusta, joutuvat tiedonantajat tilastoa varten yhdistelemään ja jakamaan kirjanpitonsa tehtäväluokkia (tulosalueita ja yksiköitä). Tätä on usein mahdoton tehdä niin että lopputulos täydellisesti noudattaisi tehtäväluokitusohjetta. Tästä syystä tehtäväluokittaisten tietojen luotettavuus on selvästi huonompi kuin meno- ja tulolajeittaisten tietojen.

Tiedot kuntien ja kuntayhtymien investointimenoista ja -tuloista kerätään tavaratyypeittäin samalla tehtäväluokituksella kuin tiedot tehtäväkohtaisista toimintamenoista ja -tuloista. Tavaratyypiluokitus on sopusoinnussa kirjanpitolautakunnan kuntajaoston tase- ja rahoituslaskelmasuosituksen kanssa. Tältä osin luotettavuus on hyvä. Sen sijaan investointimenojen ja -tulojen jakaminen tehtäväluokkiin on usein vaikeaa varsinkin silloin, kun investointi palvelee useita tehtäväluokkia. Monissa kunnissa tilahallintoyksikkö vastaa lähes kaikesta rakentamisesta, jolloin kaikki rakennusten rakentamismenot kirjautuvat tilahallinnon tehtäväluokkaan eivätkä siis rakennuksen käyttötarkoituksen mukaisesti tehtäväluokkiin.

Toimintatietojen luokitukset perustuvat Tilastokeskuksen ja Suomen Kuntaliiton yhteiseen ohjeeseen "Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilaston luokitukset". Tietojen luotettavuus on melko hyvä.

Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilastoa varten saadaan tiedot kaikista kunnista ja kuntayhtymistä, ts. katoa ei esiinny.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Tilastointiajanjakso on kalenterivuosi. Tiedot kuntien ja kuntayhtymien varoista ja veloista ovat tilastovuoden viimeiseltä päivältä.

Kuntien sosiaalitoimen toimintatilaston ennakkotiedot valmistuvat tilastovuotta seuraavan vuoden toukokuussa ja ennakkotiedot kuntien ja kuntayhtymien tuloslaskelmista, rahoituslaskelmista ja taseista tilastovuotta seuraavan vuoden kesäkuun alkupuolella. Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilaston lopulliset tiedot julkaistaan tilastovuotta seuraavan vuoden marraskuussa.

5. Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys/selkeys

Tilastoaineistosta tehdään seuraavat tilastojulkistukset:

Ennakkotiedot kuntien ja kuntayhtymien tuloslaskelmista, rahoituslaskelmista ja taseista julkaistaan tilaston kotisivulla tilastovuotta seuraavan vuoden kesäkuun alkupuolella.

Kuntien talouden ja toiminnan lopulliset tiedot julkaistaan tilaston kotisivulla tilastovuotta seuraavan vuoden marraskuun alussa. Julkistus sisältää tietoja ja tunnuslukuja kuntien taloudesta kunnittain ja maakunnittain. Yksityiskohtaiset tiedot kuntien taloudesta ja toiminnasta kunnittain on saatavissa myös maksullisesta Altika-tietokantapalvelusta.

Kuntayhtymien talouden ja toiminnan lopulliset tiedot julkaistaan tilaston kotisivulla tilastovuotta seuraavan vuoden marraskuun lopussa. Julkaisu sisältää tietoja ja tunnuslukuja kuntayhtymien taloudesta kuntayhtymittäin ja kuntayhtymätyypeittäin.

Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilastoaineistojen tiedot ovat julkisia, ja aineistosta on mahdollista saada tietoja ja selvityksiä tietopalveluna. Tietopalvelua hoitaa Tilastokeskuksen kuntien talous ja rahoitusmarkkinat -vastuualue.

6. Tilastojen vertailukelpoisuus

Tuloslaskelma-, rahoituslaskelma-, tase-, konsernitase- ja sosiaalitoimen toimintatietojen vertailtavuus kuntien/kuntayhtymien kesken on hyvä. Verrattaessa tehtäväluokittaisia meno-, tulo- ja investointitietoja kuntien/kuntayhtymien kesken on otettava huomioon, että menojen ja tulojen tehtäväluokkajako ei perustu sitoviin määräyksiin niin kuin meno- ja tulolajijako vaan Suomen Kuntaliiton ja Tilastokeskuksen yhteiseen tilastoluokitukseen. Koska tehtäväluokittaisia tietoja ei useinkaan saada suoraan kirjanpidosta vaan jako joudutaan tekemään kirjanpidon mukaisia tulosalueita ja -yksiköitä yhdistelemällä ja jakamalla, eivät tehtävittäiset tiedot välttämättä ole täysin vertailukelpoisia kuntien/kuntayhtymien kesken.

Kuntia vertailtaessa on otettava huomioon myös erot palvelujen tuotantotavoissa ja toimintojen organisoinnissa. Useilla kunnilla osa toiminnasta on organisoitu ns. ”kunnan liikelaitos” -mallin mukaiseksi liiketoiminnaksi. Näiden liikelaitosten menot ja tulot eivät sisälly tehtäväkohtaisiin menoihin ja tuloihin, vaan niistä on tilastossa erilliset taulukot. Kuntien ja kuntayhtymien tuloslaskelmiin, rahoituslaskelmiin ja taseisiin ne kuitenkin sisältyvät. Muu liiketoiminta sisältyy myös tehtäväkohtaisiin tietoihin. Osakeyhtiö-, osakeyhtiö, yhdistys- tai säätiömuodossa harjoitetun toiminnan menot, tulot, varat ja velat eivät sisälly kunnan/kuntayhtymän tilinpäätökseen, koska ne ovat itsenäisiä oikeushenkilöitä. Kunnan/kuntayhtymän konsernitase sisältää myös tytäryhteisöjen varat ja velat.

Itse tuotettujen ja esim. kuntayhtymiltä ostettujen palvelujen kustannukset eivät välttämättä ole täysin vertailukelpoisia, koska kuntayhtymät kattavat osan menoistaan muilla kuin palvelujen myynnistä saamallaan tuloilla.

Kuntien/kuntayhtymien välisissä vertailuissa tehtäväkohtaiset nettokustannukset ovat vertailukelpoisempia kuin bruttomenot.

Vuonna 1997 voimaan tullut opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuslaki heikensi tuntuvasti opetustoimen vertailtavuutta kuntien välillä: jos kunnalla on esim. oma lukio, sen kaikki menot sisältyvät kunnan tehtäväkohtaisiin menoihin. Jos kunnalla ei ole omaa lukiota, sillä ei ole lukiomenoja, vaan kunnalle muiden kuntien lukioita käyvistä opiskelijoista aiheutuva taloudellinen rasitus näkyy kunnan tuloslaskelmassa valtionosuuksien vähennyksenä.

Eri vuosien välisissä vertailuissa on otettava huomioon yleiset vertailtavuuteen vaikuttavat tekijät, kuten kirjanpidossa, valtionosuusjärjestelmässä ja kuntien toiminnan organisoinnissa tapahtuneet muutokset, liiketoiminnan eriyttäminen kunnan liikelaitos -mallin mukaiseksi toiminnaksi jne.

7. Selkeys ja eheys/yhtenäisyys

Katso kohta 6. edellä.

Lisätietoja

Atte Virtanen 09 1734 3685

Vastaava tilastojohtaja:

Ari Tyrkkö

kuntien.talous@tilastokeskus.fi

<http://tilastokeskus.fi/til/ktt/index.html>

Lähde: Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilaston ennakkotiedot 2011. Tilastokeskus.

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

*Tietopalvelu, Tilastokeskus
puh. 09 1734 2220
www.tilastokeskus.fi*

*Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi*

*ISSN 1796-0479
= Suomen virallinen tilasto
ISSN 1799-1692 (pdf)*